

VÝZNAM RODINY PRO SFŘ A FR. MLÁDEŽ

Úvod

5.-19. října 2014 se ve Vatikánu konala *Mimořádná synoda o rodině*, jejímž tématem bylo: Pastorační výzvy pro rodinu v kontextu evangelizace. Na této synodě církev pod pastýřským vedením papeže Františka věnovala jistý čas reflexi pastorační péče pro rodinu, spolu s modlitbou.

Členové Sekulárního františkánského řádu (SFŘ) si jako synové a dcery sv. Františka přejí plnit misi církve. Pro příštích 6 let je mezi prioritami SFŘ právě rodina (viz Závěry Generální kapituly SFŘ, Assisi, 1.-8. listopad 2014).

S cílem formulovat tyto myšlenky pro SFŘ celého světa zaměří čtyři členové Koinonie roku 2015 své články na význam rodiny pro SFŘ a pro Fr. mládež.

V tomto prvním čísle se fr. Francis Bongajum Dor, OFM^{Cap} zaměří na téma Rodina v magisteriu církve od 2. vatikánského koncilu do dnešních dnů. V druhém čísle se fr. Martin Bitzer, OFM^{Conv} zaměří na rodinu v řeholi a generálních konstitucích SFŘ. Třetí část, kterou edituje fr. Amando Trujillo Cano, TOR, bude věnovaná pastoračním výzvám pro rodinu v kontextu evangelizace. Konečně čtvrtá část, kterou edituje José Antônio Duarte Cruz, OFM, se zaměří na povolání a poslání rodiny v církvi a v dnešním světě.

RODINA V UČENÍ CÍRKVE OD 2. VATIKÁNSKÉHO KONCILU DO DNEŠNÍCH DNŮ

"Naplňte ty nádoby vodou" (Jan 2, 7)

Br. Francis Bongajum Dor, OFM^{Cap}

Když začalo docházet víno pro hosty na svatbě v Káni, Ježíš požádal služebníky, aby udělali cosi absurdního a mimo - aby naplnili vodou nádoby určené k rituálnímu očišťování židů (viz Jan 2, 1-11). V dobách krize se může zdát řešení navrhované Bohem opravdu absurdní z hlediska lidské logiky. V tom je rozdíl mezi věřícím a nevěřícím. V důsledku, řešení, která nabízí církev, která dostala poslání hlásat Boží slovo a oznamovat Jeho vůli všem národům, se mohou někomu jevit absurdní a mimo. Také v tomto můžeme vidět rozdíl mezi tím, kdo říká "Věřím v jednu svatou, apoštolskou ...", a mezi tím, kdo církev neakceptuje. Dnes je tento požadavek velmi závažný pro rodinu, o které by mnozí bez váhání řekli, že má problém. V čem je význam rodiny podle církve, co církev dělá a

navrhuje v zájmu rodin? Čím se péče církve o rodinu projevuje konkrétně od 2. vatikánského koncilu? Tomu bychom se rádi teď věnovali, třebaže pouze obecně a stručně.

Význam rodiny

Rodina je první lidské společenství, jehož význam pro život každého člověka, pro společnost a pro církev je vyjádřen v této vizi papeže Benedikta XVI:

“Rodina je ‘svatyní života’ a životně důležitou buňkou společnosti a církve. V rodině se utváří charakter člověka; v rodině získávají její členové základní znalosti. Učí se milovat, vzhledem k tomu, že jsou bezpodmínečně milováni, učí se respektu ke každé jiné osobě, jelikož jsou respektováni, učí se znát Boží tvář, vzhledem k tomu, že se jim vyjevuje postava otce a matky, plná péče. Kdykoliv tyto základní zkušenosti chybí, je to společnost jako celek, která trpí násilím a stává se pro změnu původcem dalšího násilí”.¹ Je jisté, že ‘budoucnost lidstva prochází rodinou!’²

Prozíravé varování církve

Ke konci 19. století napsal papež Lev XIII. encykliku *Humanum Genus* o svobodných zednářích. Papež v ní odhaluje nebezpečí naturalistického učení propagovaného svobodnými zednáři, které společnost přijala s okouzlením a bez soudnosti. Po sto letech rozumíme lépe tomu, co papež odsuzuje:

“Manželství patří do skupiny komerčních smluv, které mohou být po právu odvolané na základě vůle těch, kteří je uzavřeli, a nad nimiž mají moc občanské zákony státu. Ve vzdělávání mladých se nemá učit o náboženství jako o jisté a fixní volbě. Každému musí být ponechána svoboda, aby se, až se dostane do jistého věku, rozhodl, jak chce. Toto naturalistické učení svobodní zednáři plně schvalují, a nejenom schvalují, ale dlouhodobě usilují učinit ho zákonem a nařízením.

V mnoha zemích, a to i v těch podle jména katolických, je uzákoněno, že žádný sňatek není platný kromě těch, které byly potvrzeny civilním sňatkem; jinde zákon umožňuje rozvod, a jinde se vynakládá úsilí, aby to co nejdříve bylo zákonem dovoleno. A tak vývoj směřuje k tomu, aby se změnila podstata manželských svazků, jež se mají stát nejistými a vratkými spojeními, které spřáhne vášeň a zase rozváže, změni-li se vrtochy.”³

Když člověk nebo společnost udělá nějakou volbu, důsledky se dají snadno předvídat, zvláště pro ty, kdo vidí realitu očima víry. Církev, která vždy dohlíží nad Božím stádem svěřeným do její péče, často vycítí nebezpečí a nabízí radu. V dokumentu *Gaudium et Spes*⁴ je rodina 2. vatikánským

¹ Benedikt XVI, postsynodní apoštolská exhortace *Africae Munus*, no 42.

² Jan Pavel II, postsynodní apoštolská exhortace *Familiaris Consortio*, 22. 11. 1981, no 86.

³ *Humanum Genus*, 21

⁴ srv. *Gaudium et Spes*, 47-52

koncilem definovaná jako “živoucí buňka” společnosti, která potřebuje zvláštní pozornost, protože trpí a potřebuje léčbu.

Situace rodiny v dnešním světě

Abychom mohli rodinu evangelizovat a pomoci jí v lásce a v pravdě, je důležité znát konkrétní realitu, ve které žije. Zde je situace rodiny podle popisu papeže sv. Jana Pavla II:

*“Rodinné společenství je v dnešní době ovlivňováno hlubokými, závažnými a prudkými změnami v lidské společnosti i kultuře tak jako snad žádná jiná instituce. Mnoho rodin zůstává i v této situaci věrno hodnotám, které tvoří základ rodinného zřízení. Jiné zase nemají jistotu, jaké jsou jejich úkoly, jsou zmatené nebo jsou i na pochybách a téměř v nevědomosti o hlavním významu a pravdě manželského a rodinného života. Jiným pak brání v uplatňování jejich základních práv různé nespravedlivé poměry.”*⁵

Dnešní kultura má tedy v sobě dobré i špatné, světlo i stíny.

Z pozitivního: zaznamenáváme, že *“člověk si je stále více vědom osobní svobody, věnuje větší pozornost kvalitě mezilidských vztahů v manželství, povznesení důstojnosti ženy, odpovědnému rodičovství a výchově dětí. Ví, že se nutně musí rozvíjet vztahy mezi jednotlivými rodinami, aby si mohly poskytovat vzájemnou duchovní a hmotnou pomoc. Objevuje znovu vlastní poslání rodiny v církvi a její úlohu při budování spravedlivější společnosti.”*⁶

Z negativního: je zde přítomna degradace některých základních hodnot: *“chybné teoretické i praktické chápání vzájemné nezávislosti manželů; závažné neshody v názorech na vztah autority mezi rodiči a dětmi; četné konkrétní těžkosti rodiny při předávání duchovních hodnot; rostoucí počet rozvodů; velice rozšířené zlo potratu; stále hojnější užívání sterilizace; neustálý růst smýšlení, označovaného jako správné a přirozené, které je nepřátelské početí.”*⁷

Jako příčina nebo ke zhoršení těchto negativních aspektů přispívá jistý nedostatek výchovy v médiích. Virtuální realita smíchaná s realitou; konkrétní reálné vztahy jsou oslabeny nebo zničeny virtuálními vztahy. Rodina trpí následky. Ekonomika vnucuje své diktátorství společnosti. Určuje (přímo nebo nepřímo), v mnoha případech, kdo se může oženit a kdo ne, zda můžete mít děti nebo ne a kolik dětí si pár může dovolit; kdo může žít a kdo musí zemřít atd. Relativismus je prožíván v manželství se svojí krutou destruktivní silou; rozvod se stal normálním. V kultuře “tekutých vztahů”

⁵ Jan Pavel II., *Familiaris Consortio*, Úvod/par. 1. (český překlad vydalo Nakladatelství Zvon, 1992)

⁶ *Familiaris Consortio*, I/par. 6

⁷ tamtéž

manželství často povstává z “hlouposti”. Toto je kultura, ve které se rodí a žije mnoho rodin; “rodina je cílem útoku četných sil, které se snaží ji rozbit nebo aspoň zdeformovat.”⁸

Papež Benedikt XVI poukazuje na některé síly, které dnes ohrožují rodinu: “pokřivení pojmu manželství a rodiny, devalvace mateřství a bagatelizace potratu, jednoduchý rozvod a relativita “nové etiky”.”⁹ Takže rodina a manželství, které je její základnou, jsou terčem pro politiky, ekonomy a různé ideologie, které z toho těží. Této rodině přichází církev na pomoc jako *Mater et Magistra*, Matka a Učitelka.

Projevy péče magisteria (učitelského úřadu církve) o rodinu

Tři základní dokumenty

Pastorální konstituce *Gaudium et Spes*, pojednávající o církvi v dnešním světě, věnuje celou kapitolu tématu manželství a rodiny. Text je pro rodiny skvělým dílem: pro poslech, výzkum a studium, modlitební sdílení. Ale je též dokumentem, který oznamuje, jakou dogmatickou a pastorační práci je třeba udělat. Od koncilu má rodina v církvi stále více prostoru.

Kompendium sociální nauky církve věnuje celou kapitolu rodině, která je zde pojednávána jako “živoucí buňka společnosti”. Jak dosvědčuje název “kompendium”, tento dokument magisteria z roku 2004 předkládá ve stručnosti, ale kompletně, sociální nauku církve. Čtyřicet šest článků dokumentu se věnuje rodině.¹⁰ Priorita rodiny ve společnosti je zdůrazněna. Rodina je první lidskou společností a přirozenou duchovní institucí, kterou každý člověk potřebuje pro svůj celistvý vývoj a postupnou integraci do širší společnosti. Takže nemůžete s rodinou zacházet jako s jakýmkoliv sdružením. Téma rodiny se vrací v dalších kapitolách, např. v souvislosti s prací, ale základní text je v páté kapitole.

Katechismus katolické církve (KKC) je dalším skvělým ovocem koncilu. Manželství a rodina existují v každé kultuře a KKC vyjadřuje učení církve o rodině a křesťanském manželství.¹¹

“Muž a žena spojeni v manželství tvoří spolu se svými dětmi rodinu”¹², “Manželství a rodina jsou zaměřeny k dobru manželů a k plození a výchově dětí.”¹³ Mezi pokřtěnými jsou manželská pouta posvěcena svátostí, která je nerozlučitelná. “Křesťanská rodina je společenstvím osob, stopou a

8 *Familiaris Consortio*, no. 3.

9 Benedict XVI, *Africae Munus*, no. 43

10 srovnej *Kompendium* 209-254.

11 srovnej KKC 2197-2257, 1601-1666, 2360-2391.

12 KKC 2202.

13 KKC 2201.

obrazem společenství Otce a Syna v Duchu svatém."¹⁴ Toto má neobyčejnou důležitost v církvi, v jejímž rámci nabízí zvláštní odkrytí a realizaci církevního společenství. "Takže *může a má být nazývána „domácí církví“*".¹⁵ Role manželů v plození a výchově dětí je nenahraditelná. Společnost musí sloužit rodině a nejinak.

"Rodina je základní buňkou života společnosti. Je to přirozená společnost, v níž jsou muž i žena povoláni k tomu, aby se sobě navzájem odevzdávali v lásce a v daru života."¹⁶ Rodina proto má svá zvláštní práva a také své povinnosti.

Synody a apoštolské exhortace

První biskupská synoda o rodině se konala 26.9.-25.10.1980. Téma bylo: Otázky křesťanské rodiny v dnešním světě. Jan Pavel II. říká: "*Synoda uvažovala nad plánem, který Bůh vytyčil pro rodiny; ve světle Božího plánu se znovu potvrzuje velikost rodiny a její nenahraditelná role ve službě životu - formovat svobodné a odpovědné lidi, role "domácí církve" a otevřenost ostatním jako základní buňka, se svými právy a povinnostmi ke společnosti*".¹⁷ Výsledkem této synody byla postsynodální apoštolská exhortace *Familiaris Consortio* o roli křesťanské rodiny v moderním světě (22. listopadu 1981). Je to dokument, na který se lze stále odvolávat, co se týče pastorační rodiny. Mimořádná synoda o rodině, svolaná v říjnu 2014 papežem Františkem, je přípravou na pravidelné synodní shromáždění plánované na říjen tohoto roku 2015. Skutečnost, že papež František před ním svolal mimořádnou všeobecnou schůzi (třetí svého druhu)¹⁸ s výhledem na pravidelné všeobecné shromáždění¹⁹, obojí se zaměřením na rodinu, dokazuje opět, že otázka rodiny je pro církve velmi naléhavá.

Papežské, diecézní a farní úřady k pastorační péči o rodinu

Víra i církevní učení o rodině by byly bez užitku, kdyby neústily do života a pastorační praxe. V roce 1973 vytvořil bl. papež Pavel VI. Komisi pro rodinu, která byla Janem Pavlem II. 9. května 1981 nahrazena Papežskou radou pro rodinu. Toto oddělení římské kurie je určeno k propagaci pastorační péče o rodiny, podpoře jejich práv a jejich důstojnosti v církvi a v občanské společnosti, tak, aby rodinám usnadnilo plnění jejich funkce. Výše zmiňované oddělení se stará o vznik zvláštních úřadů v diecézích a farnostech, které by podporovaly pastorační péči o rodinu. Od roku 1994 toto oddělení organizuje světová setkání rodin: Řím (1994), Rio de Janeiro (1997), Řím (2000), Manila

¹⁴ KKC 2205.

¹⁵ KKC 2204.

¹⁶ KKC 2207

¹⁷ Jan Pavel II, Anděl Páně, neděle 28.12.1980.

¹⁸ První se týkala episkopálních konferencí a kolegiality (1969); druhá, v roce 1985, byla zaměřena na aplikaci 2. vatikánského koncilu.

¹⁹ V roce 1967 proběhlo XIV. všeobecné shromáždění, a to bylo druhé na téma Rodina.

(2003), Valencia (2006), Mexico City (2009) a Miláno (2012). Příští bude ve Filadelfii v USA (září 2015).

Samostatnou zmínku si zaslouží oslavy věnované rodině: rok rodiny, poutě, kongresy, konference, modlitební vigilie atd. Jsou vyjádřením velké pozornosti církve k rodině, pozornosti, která žije každý den, na různých úrovních: farní, diecézní nebo světové.

Závěr

"Naplňte ty nádoby vodou" (Jan 2, 7). Začali jsme tento článek, věnovaný učení církve o rodině od II. vatik. koncilu po tyto dny, tímto evangelijním citátem. Církev zve své syny a dcery, aby milovali rodiny a modlili se za ně, neboť mnohé rodiny žijí v obtížných situacích.

"Láska k rodině znamená vážit si jejích hodnot a možností a stále je zvelebovat. Láska k rodině znamená rozpoznávat nebezpečí a zla, která ji ohrožují a bojovat proti nim. Láska k rodině dále znamená usilovat o vytváření ovzduší, příznivého pro její rozvoj a růst. Konečně zcela zvláštním způsobem se tato láska projevuje v tom, když se dnešní křesťanské rodině, která je často pokoušena k malomyslnosti a je zastrášována množícími se nesnáze, dodávají znovu podněty k důvěře v sebe, ve vlastní přirozené a nadpřirozené bohatství, v poslání, které jí svěřil Bůh." ²⁰

Papež František zve všechny, a zvláště rodiny, k modlitbě: Kéž se my všichni společně modlíme, aby se skrze tyto akce církev odvážila pravé cesty rozlišování a zavedla nezbytné pastorační

²⁰ *Familiaris Consortio*, no. 86.

prostředky pro pomoc rodinám potýkajícím se se svými současnými výzvami, ve světle a síle, která je založena na evangeliu.²¹

Pán nás zve, abychom naplnili ty nádoby vodou; On udělá zázrak.

“Rodina je povolána, aby se podílela na modlitbě a oběti Krista. Denní modlitba a čtení Božího slova v ní posilují lásku.”²²

Nabízíme text modlitby sv. Jana Pavla II. za rodinu a vybízíme každého, aby ho používal a šířil.

Modlitba sv. papeže Jana Pavla II. za rodinu

Pane Bože, od Tebe každá rodina na nebi a na zemi dostává své jméno.

Otče, ty jsi Lásky a Život.

Skrze Tvého Syna, Ježíše Krista, narozeného ze ženy,

a skrze Ducha Svatého, zřídla božské lásky,

dej, aby každá rodina na světě se mohla stát

pro každou následující generaci pravou svatyní života a lásky.

Dej, ať Tvůj pokoj vede myšlenky a skutky manželů a manželek

k dobru jejich rodin a všech rodin na světě.

Dej, ať mladí mohou nalézt v rodině

pevnou oporu pro jejich lidskou důstojnost a pro jejich růst v pravdě a lásce.

Dej, aby láska, posílená milostí svátosti manželství,

byla silnější než všechny slabosti a zkoušky, skrz které naše rodiny někdy procházejí.

Na přímluvu svaté rodiny z Nazareta

dej, aby církev vydatně naplnila své poslání ve světě,

v rodině a skrze rodinu.

Skrze Krista našeho Pána, který je Cesta, Pravda a Život.

Amen.²³

²¹ Papež František, Dopis rodinám, 2. února 2014.

²² KKC 2205.

²³ Anděl Páně, neděle 28. 12.1980